

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. з авт. підп. С. В.

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№3516102019

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ
підготовки магістра
спеціальності 053 психологія
освітньо-професійної програми Психологія, Клінічна психологія

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Психологічна допомога у надзвичайних ситуаціях» підготовки магістра, галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 психологія, за освітньо-професійною програмою «Психологія»

Розробник: Бабій М.Ф, канд.психол. наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент: Кордунова Н.О., канд. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри Педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри: (підпис) Гошовський Я.О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету _____

протокол № 1 від 4 вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (підпис) Іванашко О.Є.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	05 соціальні та поведінкові науки, 053 психологія, магістр психології	Нормативна
		Рік навчання другий
Кількість годин/кредитів 120/ 4		Семестр_3-ий__
		Лекції 20 год.
		Практичні 20 год. Лабораторні ____ год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота _72_ год.
		Консультації__8__ год.
		Форма контролю: екзамен

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
заочна форма навчання	05 соціальні та поведінкові науки, 053 психологія, магістр психології	Нормативна
		Рік навчання другий
Кількість годин/кредитів 120/ 4		Семестр_3-ий__
		Лекції 14 год.
		Практичні 20 год. Лабораторні ____ год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота _72_ год.
		Консультації__14__ год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Сформувати у студентів фундаментальні знання прикладного змісту про особливості поведінки людей різного віку в умовах надзвичайних ситуацій. Розкрити зміст видів поведінки людей в екстремальних та наданні психологічної допомоги тим хто її потребує.

Сформувати практичні навички надання психологічної допомоги широким верствам населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

1. Види екстремальних ситуацій.
2. Детермінанти поведінки в екстремальних ситуаціях
3. Вміти надати індивідуальну та групову допомогу широким верствам населення, потрапили у зону лиха.
4. Організувати превентивні заходи попередження панічних настроїв та поведінки

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2(денна форма)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Види поведінки в екстремальних ситуаціях та надання психологічної допомоги					
Тема 1. Поведінка в екстремальних ситуаціях		2	2	10	
Тема 2. Поведінка людини у натовпі		2	2		
Тема 3. Страх та його подолання		2	2	10	2
Тема 4. Афективна поведінка		2	2	10	
Тема 5. Агресія, конфлікт та шляхи його вирішення.		2	2	10	2
Тема 6. Конформізм та паніка		2	2	10	2
Тема 7. Альтруїзм як форма надання допомоги		2	2		
Тема 8. Психологія ризику		2	2	10	
Тема 9. Стрес та професійне здоров'я		2	2		1
Тема 10 Складання програми надання психологічної допомоги		2	2	12	1
Разом за модулем 1		20	20	72	8
Всього годин:	120	20	20	72	8

Таблиця 2а (заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Види поведінки в екстремальних ситуаціях та надання психологічної допомоги					
Тема 1. Поведінка в екстремальних ситуаціях		2	2	10	2
Тема 2. Поведінка людини у натовпі		2	2		
Тема 3. Страх та його подолання			2	10	2
Тема 4. Афективна поведінка			2		
Тема 5. Агресія, конфлікт та шляхи його вирішення.		2	2	10	2
Тема 6. Конформізм та паніка		2	2	10	2
Тема 7. Альтруїзм як форма надання допомоги		2	2	10	2
Тема 8. Психологія ризику		2	2	10	
Тема 9. Стрес та професійне здоров'я			2		2
Тема 10. Складання програми надання психологічної допомоги		2	2	12	2
Разом за модулем 1		14	20	72	14
Всього годин:	120	14	20	72	14

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Екстремальні захоплення неповнолітніх	10
2	Почуття ризику у неповнолітніх	10
3	Причини нещасних випадків у дошкільному періоді	10
4	Психологія азартних ігор	10
5	Постравматичний синдром	10
6	Тренінгові заняття з особами, що пережили катастрофу	10
7	Робота психолога у структурі МЧС.	12
	Разом	72

За виконану роботу подається творчий звіт

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. Причини ризику та його значення у житті людини.
2. Психологічні механізми емоційної стійкості.
3. Прогнозування емоційних станів.
4. Психологічні теорії стресів.
5. Психологічні теорії страхів.
6. Психологія хвилювання.

7. Поведінка та саморегуляція у стресових станах.
8. Теорії поведінки натовпу.
9. Психологія стихійної масової поведінки
10. Психологія адаптації поведінки.
11. Посттравматичний стрес: причини та прояви.
12. Пошукова активність та адаптація.
13. Прогнозування поведінки.
14. Его-психологія та проблеми адаптації
15. Поведінка дитини та дорослого в екстремальних ситуаціях.

Індивідуальне наукове завдання виконується реферативній формі. Зміст наукового доробку кожен студент захищає публічно.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ (табл. 3). У цьому випадку підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 30 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 10 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Таблиця 3

Поточний контроль(мах = 40 балів)										Загальна			
Модуль 1					Модуль 2					к-ть			
Змістовий модуль 1					ІНДЗ					годин			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10		МКР1	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3			60	100

Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- 1.Аболин Л.М. Психологические механизмы эмоциональной устойчивости. / Л.М Аболин. Казань : Изд-во Казан. гос. ун-та, 1987. 262 с.

- 2.Альгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни. / А.П. Альгин. М. : Мысль, 1989. 187 с.
- 3.Баевский Р.М. Прогнозирование состояний на грани нормы и патологии. / Р.М. Баевский. М. : Медицина, 1979. 298 с.
- 4.Василюк Ф.Е. Психология переживания: анализ преодоления критических ситуаций. / Ф.Е. Василюк. М. : МГУ, 1984. 200 с.
- 5.Гостюшин А.В. Энциклопедия экстремальных ситуаций. / А.В. Гостюшин. М. : Зеркало, 1994. 252 с.
- 6.Дикая Л.Г. Отношение человека к неблагоприятным жизненным событиям и факторы его формирования/ Л.Г. Дикая, А.В., Махнач // Психологический журнал. 1996. № 3. С. 137–148.
- 7.Китаев-Смык Л.А. Психология стресса. / Л.А. Китаев-СмыкМ. : Наука, 1983. 368 с.
- 8.Куликов Л.В. Психология настроения. / Л.В. Куликов. СПб. : Питер, 1997. 404 с.
- 9.Лазарус Р. Теория стресса и психофизиологические исследования / Р.Лазурас // Эмоциональный стресс. Л., 1970. С. 178–208.
- 10.Левин К. Военный ландшафт / К.Левин// Динамическая психология : избранные труды. М. : Смысл, 2001. С. 87–93.
- 11.Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики. / А. Маслоу. СПб. : Евразия, 1997. 430 с.
- 12.Меерсон Ф.З. Адаптация, стресс и профилактика./ Ф.З. Меерсон. М. : Наука, 1981. 278 с.
- 13.Миллер Д. Планы и структура поведения / Д. Миллер // История зарубежной психологии : тексты. М. : МГУ, 1986. С. 96–115.
- 14.Немчин Т.А. Состояния нервно-психического напряжения. / Т.А. Немчин Л. : ЛГУ, 1983. 167 с.
15. Овчинникова Д.М. Основы психофизиологии экстремальной деятельности / А.Г. Абаляна, Овчинникова Н.Д. М., Знание. 2006. 404 с.
16. Прудников С.М. Поведение и саморегуляция человека в условиях стресса. / С.М. Прудников. СПб. : Сентябрь, 2001. 260 с.
17. Прудников С.М. Психология адаптации личности. / С.М. Прудников. СПб. : Медицинская пресса, 2002. 352 с.
18. Прудников Р.В. Психология стихийного массового поведения. / Р.В. Прудников. М. : Академия, 2005. 160 с.
- 19.Психические состояния : хрестоматия / сост. и общ. ред. Л.В. Куликова. СПб. : Питер, 2001. 512 с.
- 20.Росс Л. Человек и ситуация./ Л. Росс. М. : Аспект Пресс, 1999. 429 с.

- 21.Ротенберг В.С. Поисковая активность и адаптация./ В.С. Ротенберг, В. М. Аршавский.: Наука, 1984. 192 с.
- 22.Столяренко А.М. Экстремальная психопедагогика. / А.М. Столяренко. М. : ЮНИТИ- ДАНА, 2002. 607 с.
- 23.Тарабрина Н.В.Психологические особенности восприятия радиационной опасности / Н.В. Татарбина., Петрухин Е.В. // Психологический журнал. 1994. № 1. С. 27–40.
- 24.Торчинская Е.Е. Роль ценностно-смысловых образований личности при адаптации к хроническому стрессу/ Е.Е. Торчинская. // Психологический журнал. 2001. № 2. С. 28–35.
- 25.Франкл В. Человек в поисках смысла. / В. Франкл. М. : Прогресс, 1990.
- 26.Халл К. Принципы поведения / К. Халл // История зарубежной психологии. Тексты. М. : МГУ, 1986. С. 38–58.
- 27.Хартманн Х. Эго-психология и проблема адаптации. / Х. Хартманн. М. : Институт общегуманитарных исследований, 2002 502 с.
28. Головаха Е.И. Человек в экстремальной производственной ситуации / Е.И. Головаха. Киев : Наукова думка, 1990. 144 с. 47
- 29.Шульц Д. Психология и работа./ Д. Шульц., Шульц С. СПб. : Питер, 2003. 560 с.
- 30.Шульц Д.Экстремальная психология. / Д. шульц. М. : ЮНИТИ, 2001. 431 с.

9.ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

- 1.Поняття «ситуація». Екстремальна ситуація та надзвичайні ситуації.
2. Класифікація ситуацій.
- 3.Поведінка людини в екстремальних ситуаціях.
- 4.Адаптація людини до ситуації.
- 5.Психологічна стійкість. Компоненти психологічної стійкості.
6. Великі групи.
- 7.Поняття натовпу. Причини появи натовпу.
- 8.Вожді натовпу. Гіпноз натовпу.
- 9.Індивід і маса людей.
- 10.Поведінка людини у натовпі. Уникнення впливу натовпу.
11. Почуття. Форми переживання почуттів.
- 12.Страх як негативна емоція. Страх та острах. Фобії та її види.
- 13.Страх як стан. Генезис страху. Природні стимули страху.
- 14.Функції страху. Фактори, які спричинюють страх. Роль страху.
- 15.Форми прояву страху панічний страх.
16. Афект як форма прояву почуттів. Афект як стеничне почуття.
- 17.Фізіологія афекту. Стадії розвитку афекту.
- 18.Причини афекту. Афект та страх.
- 19.Затухання афекту. Афект та свідомість. Наслідки афекту.
- 20.Стадії розвитку конфлікту.
- 21.Теорії агресії.
- 22.Види агресії. Агресія як стадія конфлікту.
- 23.Фізіологічні причини агресії.
- 24.Соціальні причини агресії. Природні причини агресії.
- 25.Конфлікт і війна Види воєн. Уникнення та подолання конфліктів.
- 26.Упередженість та її причини.
- 27.Соціальні джерела упередженості.
- 28.Когнітивні джерела упередженості.
- 29.Емоційні джерела упередженості.
- 30.Сексизм. Расизм.
- 31.Упередженість в екстремальних ситуаціях.
- 32.Конформізм.
- 33.Фактори, що спонукають до конформізму.
- 34.Види конформізму.
- 35.Протидія конформізму.
- 36.Вплив меншості на більшість.
- 37.Паніка і конформізм.
- 38.Альтруїзм та егоїзм. .

- 39.Форми прояву альтруїзму. Причини, що викликають альтруїзм.
- 40.За яких умов людина надаватиме допомогу.
- 41.Альтруїзм і екстремальні ситуації.
- 42.Обман та його види. Правда та брехня.
- 43.Причини обману. Ознаки обману.
- 44.Обман та екстремальна поведінка. Обман і вік. Технології обману.
- 45.Попередження обману.
- 46.Ризик як психологічний феномен. Ризик к наукове поняття.
- 47.Ризик як альтернатива вибору. Структура та функції ризику. Види ризиків. Види ризиків.
- 48.Ризик і особисті якості. Сприйняття та суб'єктивна оцінка ризику.
- 49.Готовність до ризику. Ризик та героїзм.
- 50.Стрес як психологічна категорія. Форми прояву.
- 51.Оцінка рівня стресу.
- 52.Детермінанти стресу.
- 53.Особливості професійних стресів.
- 54.Превентивні методи попередження стресу.
- 55.Стратегія поведінки.
- 56.Захисна поведінка.
57. Модель поведінки.
- 58.Психологічна підтримка.
- 59.Психологічне тренування. Аутогенне тренування.